

Het lied van Mozes

Voorganger: Ds. Heleen Weimar

Lezingen:

1^e schriftlezing: Lucas 9, 28-36

2^e schriftlezing: Deuteronomium 31,30 - 32,18 en 44-52

Gemeente van Jezus Christus,

Vlak voordat hij zal gaan sterven, zingt Mozes een lied. Mozes bevindt zich aan de voet van de berg Nebo, tegenover het beloofde land, dat hij zelf niet zal bereiken. Zijn lied is een lyrische samenvatting van alle toespraken die hij onderweg in de woestijn gehouden heeft. Een soort gezongen preek. In dit lied komen twee in het oog springende Godsbeelden voor. Allereerst het beeld van God als een adelaar die boven zijn jongen zweeft. Het tweede beeld is dat van God als een rots waar je houvast aan hebt. Die beelden zijn ons niet vreemd. Ze komen ook in liederen voor die wij zingen.

Lof zij de Heer, Hij omringt met zijn liefde uw leven;
heeft u in 't licht als op adelaarsvleugelen
geheven. (Lied 868:2)

En over God als rots gaat bijvoorbeeld het lied *Vaste rots van mijn behoud* (Gezang 174 in de Bundel '38). In het nieuwe Liedboek is het in een vertaling van Willem Barnard opgenomen als Rots waaruit het leven welt (Lied 911).

Beide Godsbeelden, dat van de arend en de rots, drukken steun uit. De steun die opgroeiende kinderen van hun ouders mogen verwachten. Zoals een adelaar haar jongen leert vliegen, boven hen zweeft, hen scherp in de gaten houdt (met arendsogen!) en, wanneer er eentje naar beneden dreigt te storten, eronder duikt en het jong op haar vleugels opvangt, zo heeft God zijn volk geleid, zingt Mozes. Ook de rots biedt moederlijke en vaderlijke steun. Mozes heeft het over 'de God die jou gebaard heeft, de rots die jou ter wereld bracht.' Die rots is een stut en steun. Die rots is rechtvaardig en trouw.

Een God die je opvangt als je dreigt te vallen. Een God die er voor jou is, bij wie je steun mag zoeken, op wie je rotsvast kunt vertrouwen. Dat is het beeld. Maar anders dan soms verondersteld wordt (ook in de bijbel!), gaat het in deze voorstelling niet om een keiharde garantie dat jou met die Rots als God niets zal overkomen. En God is ook niet een soort super vangnet, dat je verzekert van een pijnloze en ongeschonden reis door het leven. Er kan ons van alles overkomen. Door eigen fouten. Door het gedrag van anderen. Door spelingen van de natuur. Doordat we

diep in ons hart niet alleen goed zijn, maar ook wreed. Doordat we eindig zijn, vroeg of laat gaan we dood. Geloof in God verzekert ons niet tegen allerlei vormen van onheil. Maar het kan ons wel helpen in zulke crises, bij rampen en tegenslagen. Het kan ons helpen om het vol te houden, om te weten wat we moeten doen, om uitzicht te zien, wanneer we gaan door een dal met schaduwen van de dood.

Dat geloof in hun God geen garantie biedt op voorspoed en geluk, is misschien wel één van de belangrijkste redenen, dat de Israëlieten in de woestijn - en later ook en wij doen dat net zo goed - steeds weer zich van de ENE, hun God, afkeerden en hun heil zochten bij andere goden of god-achtige instanties, die die zekerheid wel leken te bieden. Het gouden kalf, een groot leger met een hoop wapens, de mammon, de consumptiemaatschappij, spirituele leergangen voor een succesvol leven, drugs of wat voor gouden bergen belovende middelen, sektes, cursussen of instituten ook. De tweede helft van Mozes' lied gaat hierover, over waarom God de rug wordt toegekeerd en wat dat tot gevolg heeft.

Mozes, profeet van God en leider van het volk heeft zwaar getild aan de uiteenlopende verwachtingen van God en van zijn mensen. Onafgebroken was hij als middelaar in de weer tussen beide partijen. Gods leefregels voor het goede land probeerde hij aan zijn mensen uit te leggen, maar werd ook geconfronteerd met hun onbegrip en hardleersheid. Hij kreeg een hoop gemopper van de Israëlieten over zich heen, maar pleitte anderzijds hartstochtelijk voor hen bij God. Er komt dan een moment, dat Mozes in zijn wanhoop aan God vraagt: 'God, laat mij toch uw heerlijkheid zien' (Exodus 33,18). Heerlijkheid, kabod in het Hebreeuws, betekent eigenlijk 'zwaarte, gewicht.' Het betekent ook 'schittering, glans, luister'. De NBV vertaalt het met 'majesteit'. Met zijn vraag 'God, laat mij toch uw heerlijkheid zien', laat Mozes merken hoezeer ook hijzelf verlangt naar de zekerheid van het zien. Geloven dat Gods aanwezigheid gewicht in de schaal kan leggen, hopen op het licht van God, dat het duister kan doorbreken en een glans kan leggen over het bestaan, vertrouwen op de steun van deze onzienlijke God is zoveel moeilijker dat met eigen ogen zien en weten dat Gods schitterende licht er is en van gewicht is. Misschien verlangt Mozes deze zekerheid om het aan de Israëlieten over te kunnen brengen.

Misschien ook verlangt hij het gewoon voor zichzelf, de geruststellende zekerheid dat God gewichtig en schitterend genoeg is om alles goed te maken.

Nee, Gods heerlijkheid kan een mens niet zien. Maar God komt Mozes toch een stukje tegemoet. God laat Mozes in de holte van een rots staan. Die rots bevindt zich bij de berg van het verbond, de berg Sinaï. Wanneer Mozes in de holte van de rots is gaan staan, gaat Gods heerlijkheid aan Mozes voorbij. Maar Mozes kan die niet zien, omdat Gods hand de rots holte bedekt. Pas als Gods heerlijkheid voorbij is gegaan en God zijn hand heeft weggenomen, kan Mozes God van achteren zien. Zo vindt Mozes bescherming en steun bij een rots. Een rots, die niet God zelf is, maar naar God verwijst. Een rots die niet verwijst naar Gods aanwezigheid, maar naar Gods voorbijgaan. Mozes heeft Gods steun niet kunnen organiseren. Mozes heeft God niet kunnen aantonen. Mozes heeft wel kunnen vertellen achteraf, dat God er was, tot zijn geluk. De Israëlieten konden het aan Mozes zien, wat de ontmoeting met God, de steun die hij ontvangen had, met hem gedaan had. Zijn gezicht straalde. Er lag een glans op zijn gelaat, die er daarvoor niet was geweest.

Iets dergelijks overkomt ook de profeet Elia. Vele jaren na de ervaring van Mozes bij de berg Sinaï in de Sinaï-woestijn wordt er door Elia een pelgrimage ondernomen naar die heilige berg. Na veertig dagen reizen door de woestijn bereikt hij de berg om er God te zoeken. Elia had zich als profeet enorm ingezet voor de Eeuwige en diens geboden. Op allerlei mogelijke manieren probeerde hij te laten zien, dat mensen opnieuw in slavernij geraken, wanneer Gods tien geboden worden losgelaten: dat je dan in de ban van hebzucht kunt geraken, of onderhorig wordt dodelijke machten, of gevangen in leugens of beheerst door minachting van de naaste. Zijn taak was Elia zeer zwaar gevallen. Hij had gesproken met koningen. Hij moest vluchten voor zijn leven en zich jaren verbergen. Hij was de strijd aangegaan met de Baälpriesters, wat een enorme krachttoer was geweest. Als hij dan opnieuw met de dood wordt bedreigd, weet hij niet meer hoe hij verder moet. Begint alles weer opnieuw? Wat heeft het allemaal voor zin? Hij zou net zo goed dood kunnen zijn. In die staat van vertwijfeling bereikt Elia de berg Horeb (wat waarschijnlijk dezelfde is als de Sinaï).

Daar, op die gedenkwaaardige berg, verschijnt hem de Eeuwige, maar heel anders dan hij zich wellicht had voorgesteld. Eerst komt er een geweldige stormwind. Maar in die wind is de Eeuwige niet. Dan komt er een aardbeving. Maar in de aardbeving is de Eeuwige niet. Dan komt er een vuur. Maar in het vuur is de Eeuwige niet.

Dan is er het suizen van een zachte koelte. Als de wiekslag van een adelaar, die onder haar moegevochten jong komt vliegen, om hem op te

vangen met haar vleugels, opdat hij niet in de diepte valt. In dát suizen spreekt Elia met zijn God. Hij ondervindt steun. Hij krijgt een nieuwe opdracht, nieuwe moed en zin.

En nu komen deze twee mannen, in het verhaal dat Lucas vertelt, om Jezus bij te staan en hem steun te bieden, wanneer Jezus het zwaar heeft gekregen. Alsof ze door God zelf gestuurd zijn.

Jezus was, samen met drie leerlingen, een berg opgegaan om er te bidden. Weer een andere berg dan de berg van het verbond, de Sinaï of Horeb, een andere berg ook dan de Nebo, waar Mozes is gestorven. De traditie neemt aan dat het de berg Tabor was, een ronde heuvel, oostelijk van Nazaret. Als Jezus daar aan het bidden is - de leerlingen zijn in slaap gevallen - komen Mozes en Elia en gaan met Jezus in gesprek. Ik veronderstel dat het een ernstig gesprek was. Jezus is ervan overtuigd geraakt, dat hij naar Jeruzalem moet gaan. Als ergens Gods koninkrijk beginnen zal, dan daar. Jezus weet dat hij daar een rol in heeft te spelen. Maar hij weet ook, dat hij daar groot gevaar zal lopen. Hij had daar ook met zijn leerlingen over gesproken: dat de Mensenzoon veel zal moeten lijden en dat wie achter hem aan wil gaan, zichzelf zal moeten verloochenen (Lucas 9, 22-23). Mozes en Elia beamen dit, stel ik mij voor. Ze gaan het niet mooier maken dan het is. Maar ze wijzen Jezus ook op Gods steun, waar ieder menskind die Gods weg probeert te gaan op mag vertrouwen. Steun waarvan je vaak pas achteraf kunt zeggen dat je die ontvangen hebt en dat het anders was dan je had verwacht.

De leerlingen worden wakker. Ze zien Jezus stralen. Er ligt een glans over diens gezicht en heel zijn gestalte. En ze zien Mozes en Elia, die er als engelen bijstaan. Dit is een religieuze topervaring. Zo zou het altijd moeten blijven. Dit zou je vast moeten kunnen houden. Dit is nog eens wat anders dan die verontrustende uitspraken over lijden en kruis en zelfverloochening. Dit is de gelukzaligheid die geloof in God zou moeten brengen. Daar wil Petrus zich heel graag sterk voor maken. 'Meester,' zegt hij, 'het is goed dat wij hier zijn, laten we drie tenten opslaan, een voor u, een voor Mozes en een voor Elia.' Maar terwijl hij dit zegt, komt er een wolk aandrijven - teken van Gods aanwezigheid - en uit de wolk klinkt een stem: 'Dit is mijn zoon, mijn uitverkorene, luister naar hem.'

Al eerder had er iets dergelijks uit de hemel geklonken. Dat was bij de doop van Jezus. Toen was Jezus direct aangesproken door die stem. 'Jij bent mijn geliefde zoon. In jou vind ik vreugde.' Deze keer, op de berg, wordt Jezus niet aangesproken, maar Petrus en de twee andere discipelen. En indirect ook wij, lezers, hoorders van het verhaal. Wij worden opgeroepen door die stem om Jezus' woorden ter harte te nemen. Te beginnen bij zijn woorden, dat de Mensenzoon veel zal moeten lijden.

Waarom moet dat, dat lijden? Waarom kon het niet zo blijven als het was, op die berg. Waarom moet de Mensenzoon zoveel lijden? Ieder jaar in de veertigdagentijd keren we terug bij deze vraag. Nooit zullen we daar een sluitend antwoord op vinden. Ieder antwoord roept weer nieuwe vragen op. Waarom kon Jezus daar niet langer blijven, op die berg, in het stralende licht? Waarom moet Jezus naar beneden, naar het dal met schaduwen van de dood? Volgens Lucas is er om te beginnen een heel concrete reden, waarover hij vertelt meteen na de verheerlijking op de berg (Lucas 9, 37-43). Als Jezus de berg is afgedaald, is er beneden een vader in wanhoop over zijn enige kind.

De jongen lijdt aan een ernstige vorm van epilepsie. De vader is ten einde raad omdat de jongen steeds weer valt en hij zijn zoon daarvoor niet kan behoeden. Daarom gaat Jezus de berg af, om die vader en zijn zoon tot steun te zijn en om daarna nog zoveel anderen tot steun te zijn. Om hen te helpen dragen wat te zwaar is, om hun lasten op zich te nemen. En wanneer Jezus zijn leerlingen en ook ons vraagt om hem te volgen, om achter hem aan te gaan, dan is dat (onder andere) om dezelfde heel concrete reden. Omdat er mensen nodig zijn die de lasten van anderen helpen dragen.

Amen